

Nr. 5, vol. 23

1924

ŽVAIGŽDĖ - The STAR.

A LITHUANIAN MONTHLY PUBLICATION, PUBLISHED BY A. MILUKAS & CO. AT 3654 RICHMOND STR., PHILADELPHIA, PA. YEARLY SUBSCRIPTION \$2.00, SINGLE COPY 25 c.

Gegužės m. -- May, 1924

Entered as second class matter at the Philadelphia Post Office under Act of March 3, 1879.

“ŽVAIGŽDĒS”
SPAUSTUVĒ

**ATLIEKA VISUS SPAUDOS DARBUS
ĢERAI, PIGIAI IR GREITAI**

SPAUSDINA:

Knygas, Cirkulorius, Tīkietus, Konstitūcijas, Visiting ir Business Cards, Uzkviētimus Veselīju, Kopertus, Laiškus ir it.

**Kas Darbā Paves,
Pasidžiaugs**

Kreipkitēs liuo antraun:

“ŽVAIGŽDĒS,”
3654 RICHMOND ST.,
PHILADELPHIA, PA.

NWS

„ŽVAIGŽDĖ“ -- MĒNESINIS ŽURNALAS.

DVIDEŠIMTI DU METU buvusi savaitiniu laikraščiu „ŽVAIGŽDĖ“ dabar eina kaip mėnesinis literatūros, mokslo ir politikos žurnalas, leidžiamas A. Milukas & Co. B-vės iš Philadelphia, Pa. 3654 Richmond Str. Pavienės „Žvaigždė“ knygos kaina 25 centai, metams prenumerata 2 dol.

GEGUZIS — MAY, 1924 M.

1904

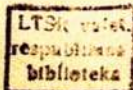
1924

20 METŲ SPAUDĄ LAIMĖJUS.

Užprašymus ir pinigus
adresuokit:

„ŽVAIGŽDĖ“

3654 Richmond St.
Philadelphia, Pa.

PAGERBKIME GARBES VERTUS.

Siemet gegužės 7-tą dieną sukanka 20 metų, kaip Rusų valdžia, priversta lietuvių didžiausiu pasiryžimu, atšaukė savo uždraudimą lietuvių spaudos. Anykščių Silelio autorius A. Baranauskas, pasmerkęs savo dainoje tą žiaurią rusų politiką, nesulaukė savo išpranašautos dienos — lietuvių pergalės. Nesulaukė jos ir dešimtys tūkstančių kitų Lietuvos kankinių dėl mūsų spaudos, kurių kaulus, anot Maironio — Baranausko įpėdinio — „vien baltina Sibyro sniegai“.

Visiems mūsų tautinės sąmonės gaivintojams ir palaikytojams pagerbti gal bus geriausias būdas, jei jų kilnius darbus ir su jais surištus jų vargus, sielvartus tinkamai minėsime, sendami sau iš tų darbų stiprybę, kaip Dr. Kudirka mums pataria savo Lietuvių imne.

Mūsų brangiems karžygiams pagerbti „Zvaigždės“ redakcija, pradėdant balandžio mėn. leidimu, panagrinės keliuose sekančiuose numeriuose draudžiamos spaudos platintojų darbus. Tad prašome visų dalyvavusiųjų lietuviškų knygų gabenime — čia Amerikoje, Lietuvoje ar kitur kur — prisiųsti mums savo memuarus (atsiminimus). Visa tai atspausdinsime „Zvaigždėje“, rudenį pakartosime atskirose knygose, užvardintose „20 metų spaudą laimėjus“. Pageidaujami yra ir knygų platintojų paveikslai.

ISTRAUKA IS PIRMO NUOSPRENDZIO, PASMERKIANCIO LIETUVIU SPAUDOS PLATINTOJUS.

..., Už platinimą užrubežyje išleistų knygų ir brošiūrų.... už pažinimą ir susinešimus tuo tikslu su Tilžės dekanu Zabermanu..... atlikimą slapto reikalo pas Zabermaną ir nuvežimą jam pinigų.... atkaklų neprisipažinimą.... savavališką išėjimą iš tėvynės, gyvenimą Prusijoje svetima pavarde..... dažname gabenime Kauno gubernijon knygų ir brošiūrų..... (gruodžio mėnesyje 1870 m. areštuotus. Red.) .....aš nusprendžiau: kunigus: Antaną Brundžą, Vincą Norvaišą, Praną Butkevičių, Kazimierą Eitutavičių, Motiejų Kaziliauską, Praną Stroupą, bajorą Simoną Kulakauskį ir valstietį Stanislovą Račiuką, kaip visiškai politiniu atžvilgiu neištikimus ir krašto gyvenimui kenksmingus, ištremti apsigyvenimui aštrioje policijos priežiuroje: Brundžą, Stroupą ir Kaziliauską Archangelsko gubernijoje, Norvaišą ir Kulakauskį Tomsko, Butkevičių Tobolsko ir Eitutavičių Viatkos; valstietį gi Račiuką Tomsko gubernijoje apsigyvenimui; ir pinigus, išleistus vežant Vilniun areštuotus šiai bylai reikalingus asmenis išreikalauti iš visų patrauktų bylon asmenų turto.... pasirašo: Generolas Adjutantas Potapov”.

LIETUVIŲ SPAUDOS UŽDRAUDIMO DOKUMENTAI.

✓ Prie pirmosios bylos del lietuviškųjų raštų.

Ištisas nusprendimas pirmojoje byloje del lietuviškųjų raštų nėra žinomas. Kauno gubernatoriaus archyve terasta jo galas, pasirašytas generalgubernatoriaus Potapovo.

. . . 6, Salantų bažnyčios vikaras Pranas Stroupus ir 7, Ukmergės apskrities Raguvos seniunijos valstietis Stanislovas Račiukas, jų pačių prisipažinimu, viens kitą įduodančiais parodymais — platinime užsienyje išleistų knygų ir brošiūrų; iš jų Norvaišas ir Bartkevičius, be to, pažintyje ir susinešimuose šiuo tikslu su Tilžės dekanu Zabermanu ir kunigu Brundza, valstietis gi Račiukas atlikime slapto reikalo pas Zabermaną ir nuvežime jam pinigų. Be to, dekanas Butkevičiaus kaltumas didėja del įtakos, kurios jis buvo turėjęs priklausiusiems jam kunigams ir del nepilno prisipažinimo jo padarytuose nusikaltamuose darbuose; kunigų gi Stroupo ir Kaziliausko — del jų atkaklaus neprisipažinimo, nežiurint aiškių įrodymų, ir 8, Raseinių apskrities bajoras Simonas Kulakauskis — savavališkame išėjime iš tėvynės, gyvenime Prusijoje svetima Janulio pavardė, pardavinėjime ir dažname gabenime Kauno gubernijon knygų ir brošiūrų, be to, įtariamasis dalyvavime 1863 metais sukilėlių buryje.

Del visa to ir nustatant kiekvieno minėtųjų asmenų kaltumo rušį ir sąlygas, ją didinančias ar mažinančias, aš nuprenžčiau: a, kunigus: Antaną Brundzą, Vincą Norvaišą, Praną Butkevičių, Kazimierą Eitutavičių, Motiejų Kaziliauską, Praną Stroupą, bajorą Simoną Kulakauskį ir valstietį Stanislovą Račiuką, kaip visiškai politiniu atžvilgiu neištikimus ir krašto gyvenimui kenksmingus, išstremti apsigyvenimui aštrioje policijos priežiuroje: Brundzą, Stroupą ir Kaziliauskį Archangelsko gu-

bernijoje, Norvaišą ir Kulakauskį Tomsko, Butkevičių Tobolsko ir Eitutavičių Viatkos; valstietį gi Račiuką Tomsko gubernijoje apsigyvenimui valdžios žemėje Valstybės Turtų Žinyboje; ir b, pinigų, išleistus vežant Vilniun areštuotus šiai bylai reikaligus asmenis (b 17 rub. 10½ kap. nuvežimui Eduardo Vyvulskio, apie kurį bus atskiras parėdymas); viso 126 rub. 48 kap., išreikalauti iš visų patrauktų bylon asmenų turto lygiai iš kiekvieno; butent: kunigų Brundzos, Norvaišo, Butkevičiaus, Eitutavičiaus, Kaziliausko, Stroupo, Dembskio, Butvydo, Grigaliunavičiaus; bajorų Rinkevičiaus ir Kulakauskio; miestiečio Tovgino ir valstiečių: Peteraičio ir Veronikos Nausėdavičienės. Jeigu kas nors minėtųjų asmenų neturėtų lėšų užmokėti jam prideramą dalį, tai nepriteklių išieškoti iš kitų kaltininkų turto, taip pat lygiomis dalimis.

Kartų davęs nurodymų Vilniaus gubernatoriui apie šio nusprendimo vykinimą apie asmenų ištrėmimą ten, kur nurodyta, turiu garbė pranešti Tamstos žiniai ir atatinkamam parėdymui, kad būtų išieškota ir išdan įnešta nustatytoja tvarka. Pasirašė: Generolas Adjutantas Potapov.

—
↳ Spaudos draudimo dokumentai.

Vidaus Reikalų Ministerija. Vyriausioji Spaudos Reikalų Valdyba. 1865 m. rugsėjo 13 d. N 141. Konfidencialiai.

Ponui Gubernijos Viršininkui.

Vyriausias Vasaros Vakarų (Siev.-Zap.) Krašto Viršininkas pranešė man, jog jis, norėdamas stipriau sujungti žemaičius, Lietuvius ir Latvius su to krašto rusais, rusų kalbos ir reikalų praplatinimo tarp žmonių, pasiūlęs tų gubernijų viršininkams išleisti šiuos įsakymus: 1, uždrausti visiems spaustuvių, litografijų ir chromolitografijų savininkams spausdinti savo įstaigose bet kokius leidinius lietuvių ir žemaičių kalbomis lotynų-lenkų raidėmis. 2, Vartoti visas gubernijos viršininko galioje esamas priemonės, kad būtų uždrausta gabenti, pardavinėti ir platinti bet kuriais keliais pirmame punkte minėtieji leidiniai. 3, šiuos įsakymus pranešti visiems spaustuvių, lito-

grafijų ir chromolitografijų savininkams ir tų įsakymų nevykinant, konfiskuoti draustinuosius leidinius.

Iš savo pusės, laikydamas naudinga šias priemones praplatinti ir Jusų Malonybei pavestoje gubernijoje, pranešu J. M., kad reikia išleisti tam tikri įstatymai.

Vidaus Reikalų Ministeris Stats-Sekretorius **Volujev.**

Reikalų Vedėjas: **P. Kapnist.**

V. R. M. Policijos Departamentas. 4. Raštinė. 1890 m. spalio 3 d. N 2559. Slaptai.

Kauno Gubernatoriui.

Kauno gubernijos žandarų viršininkas praneša paskutiniaisiais laikais pas jį tiek daug susirenka bylų dėl gabenimo ir platinimo tarp lietuvių visokių užsieninių leidinių lietuvių, žemaičių ir lenkų kalbomis, jog labai pasunkėjęs susirašinėjimas dėl šių bylų. Policijos Departamento minėtam viršininkui duotais nurodymais šių bylų tardymo, einant Baudž. Proceso Kodekso 1035 str., taikinant jį prie bylų apie priešvalstybinius nusikalstamus darbus, jis tada tegalės imtis, jei dalykų padėtis parodys, jog knygos yra gabenamos jų platinimo tikslu, lygiai ir patsai jų platinimas yra stačiai pasipriešinimas valdžios įsakymams ir kurstymas abejoti dabartinės valstybės ir visuomeninės tvarkos neliečiamybės. Be to, tokie faktai byloje tenka nustatyti dar per pirmąjį policijos tardymą, prieš atiduodant bylą žandarų žinybai. Ta viena kaltė, jog kas knygas laikė, platinė jas, pelno ieškodamas, Departamento nuomone, negali būti tiriami, einant 1035 str., nes ji neturi nusikalstomojo prieš valstybę darbo pobūdžio ir turi eiti bendrąja Baudž. Proc. Kod. 1022 str. nustatyta tvarka ar baudžiama administracinėmis pabaudomis, kaip tatai lig šiol aukščiausiai vietos valdžiai nurodant, buvo daroma. Tai pranešdamas, Departamentas prašo Jusų Prakilnybės įsakyti, policijos tardymus viršminėtose bylose, tiktai parodytoms sąlygoms esant.

Direktorius **Durnovo.** Raštvedis...

PS. Tas pat skyrium pranešama ir Kauno gubernijos žandarų viršininkui N 2560.

V. R. M. Vilniaus, Kauno ir Gardino General-gubernatorius. 1892 m. vasario 22 d. N 279. Vilnius. Aplinkraštis. Vilniaus gubernijos žandarų viršininkui.

Paskutiniu laiku pastebėta, jog asmens, kurie turi liudijimus knygoms pardavinėti, be jokių kliučių nešioja valstiečiams pardavinėti žemaičių kalendorius, išspausdintus lotynų-lenkų raidėmis, kur aiškiai valdžiai priešingais straipsniais peikiamas pravoslavų tikėjimas ir tos priemonės, kurių imasi valdžia kraštui surusinti; jog panašius leidinius pardavinėja atvirai kas sekmadienis prie bažnyčių, ir policijos atstovai į tai nereaguoja, nes tokie leidiniai esą cenzūros pavelyti. Kad uždraustų knygų liaudžiai pardavinėjimas visiškai sustotų, aš prašau vietos gubernatorių, kad išleistų įsakymą, kurs visiškai uždraustų pardavinėti prie bažnyčių bet kokias knygas žemaičių kalba lotynų-lenkų raidėmis išspausdintas, taip pat ir lenkų kalba; kad policijos atstovams įsakytų lankyti, kiek galima, kas sekmadienis tas vietas, kur yra bažnyčios ir griežtai žiurėti knygų pardavinėjimo ir tai pasergėjus, tuojau konfiskuoti. Tai pranešdamas Jusų Prakilnybei, turiu garbės prašyti Tamstą, kad visiems Tamstos žinioje esamiems tarnautojams įsakytumei šiuo reikalu visame kame policijai padėti. Artilerijos generolas **Kachanov**. Raštinės vedėjas **Gololobov**.

(Iš „Vilniaus ir Kauno žandarmerijų archyvų“ „Musų Senovės“ 3-se knygoje).

KAIP RUSŲ ŽANDARAI NUŠVIESDAVO LIETUVIŲ JUDEJIMĄ.

Caro valdžios administracinis aparatas buvo nustatytas gan tiksliai. Nuo apačios iki viršaus viskas buvo taip sutvarkyta, jog nė vienas šiaip žmonių veiksmas ar žodis neturėjęs būti nepastebėtas ir tinkamai nenukreiptas. Ta globa, likvidavus specialų III caro kanceliarijos skyrių, ėjo dviem keliais, nors ir buvo viršuje, vidaus reikalų ministerio asmeny, suvienyta: bendros administracijos ir žandarų priežiūra. Pirmoji, tai general-gubernatoriai (kur jie buvo), gubernatoriai, ispraunikai, pristovai, urėdnikai ir žemsargiai — paskutiniu laiku; kiek gi ankščiau, tukstantininkai, šimtininkai ir dešimtininkai. Kiek nušaliai nuo jų stovėjo, tik panašias funkcijas einą, žemiečių viršininkai ir dalinai, valdžios skiriami bajorvedžiai; kiek ankščiau „taikos tarpininkai“. Jie visi žiurėjo, stabdė, pranešimus rašė.

Greta jų veikė kitas — žandarų — aparatas, kuriam vien politinė gyvenimo pusė rupėjo. Čia galva vidaus reikalų ministeris — visos žandarmerijos šefas. Policijos departamentas žandarmerijos veiksmą nustatydavo per rajonų ochranų vedėjus (Lietuva su Gudija įeidavo Vilniaus rajonan, Suvalkija — Varšavos), per guberninių žandarmerijų viršininkus. Tųjų priklausė pavietų žandarų viršininkai (kiekvienas turėjęs po keletą pavietų) ir pasienio žandarų viršininkai (Garžduose, Jurbarke, Kybartuose). Kiekvienas jųjų turėjęs po keletą ar kelioliką žandarų — puskarininkų, kurie gyveno ar nuolatos miesteliuose ar keliaudavo iš vietos vieton. Be to, prie kiekvieno žandaro viršininko buvo po keletą — kai kur kelioliką — vadinamų filerių — persirėdžiusių civiliniais rubais, dažniausia buvusių puskarininkų, kurie „iš viršaus“ sekdamo įtariamuosius, ir nenumatomas skaičius visokios rušies slaptųjų agentų. Tarp šitų

buvę slaptieji „bendradarbiai”, įeiną į visokių slaptų ir neslaptų organizacijų sąstatą, gauną algą. Juos gyvenime paprastai vadino provokatoriais, nors žandarų terminologija einant, „provokatorius” buvo tik tas, kas žandarams tarnaudamas ar pinigų išaikvojęs, ar melagingas žinias suteikęs, ar kartu tarnavęs dviem pusėm. Jų visų pavardės, ir oficialiuose raštuose buvo slepiamos slapyvardžiais ar šifru. Greta tų „bendradarbių” buvo v. stučnikai ar korespondentai, apmokami nuo daikto, pranešėjai, skundikai ir tt. Lygia greta bendrai su žandarmerija veikė gelžkelių žandarmerija, panašiai suorganizuota, bet nepriklausanti nei ochranų, nei gubernijų žandarų viršininkų. Apart, to, liuosu noru tas pačias funkcijas ėjo didelė dalis rusų pradinių mokyklų mokytojų ir rusų popų, ir nesuskaitoma daugybė savanorių skundikų donoščikų.

Visas tas painus aparatas rinko žinias apie visus Lietuvos ir Rusijos gyvenimų įvykius. Viršininkų tos žinios buvo rupestingai renkamos ir tvarkomos. Be tiesioginių nesmagių pasekmių įtariamiesiems, tos žinios duodavo galimybės gubernatoriams, generolams gubernatoriams, žandarų viršininkams, vidaus reikalų ir teisingumo ministeriams rašyti carui kasmetinius ar už ilgesnį laikotarpį pranešimus. Juose galima rasti daugiausiai medžiagos ir Liet. ekonominiam, kulturiniam ir politiniam gyvenimui nušviesti. Ne visados tie pranešimai tikri: kai Vilniuje apie 1900 m. vienintėliu provokatorium tarp lietuvių buvo kokis Petrusevyčius, daug melagingų ir neteisingų žinių pakliudavo į tuos pranešimus ir pav. per keliasdešimt metų kun. Ambraziejus kartu su daktaru Andriumi Domaševyčiu figuravo, kaipo Lietuvių Socialdemokratų Partijos Centro Komiteto narys. Bet buvo ir daug teisybės ir todėl verta su tais pranešimais plačiau susipažinti.

Čia privedamos dvi ištraukos iš teisingumo ministerio pranešimų: viena už 1897 m. ir laikotarpį 1894—1897 m., ir antra už 1898—1900 m. ir laikotarpį 1897—1900 m. Nors tuodu pranešimu ir išspausdintu knygoje, išėjusioje Peterburge 1907 metais po L. Martono redakcija (1894—1905 Revoliucionnoje dvi-

ženije v. Rossii v dokladach ministra Muravjeva. Pet. (1907) p. 242), vienok paduodame juos, nes platesnei visuomenei jie nėra žinomi. Tik kai kur sutrumpiname.

Iš pirmo pranešimo. „Valdžios pastangos sumažinti lenkų įtaką, tikriesiems Lietuvos gyventojams, taipogi ir įvedimas lietuvių kalbos priverstino mokymo Suvalkų ir Mariampolės gimnazijose, Veiverių mokytojų seminarijoje ir visose Suvalkų rėdybos pradinėse mokyklose, smarkiai pastumėjo prie mokslo lietuvių jaunuomenę ir sužadino jos tautinį susipratimą. Atsirado karšti patriotai, idėjos „Lietuva lietuviams“ šalininkai, kurie buvo karštai pradėję savo pažiuras tarp savo viengencių skleisti... 1886 metais Maskvos universiteto auklėtinių tarpe susidarė „litvomanų“ ratelis, kurio nariai rupestingai ėmėsi tautinės propagandos, ir užmezgė artimus ryšius ne vien su savo vientaučiais studentais kitų aukštųjų mokyklų, bet ir su įžymiais lietuvių agitatoriais Lietuvoje ir užsieniuose. Šitiems žmonėms padedant, nuo 1889 metų Tilžėje pradėjo eiti mėnesinis lietuvių laikraštis „Varpas“, paskirtas inteligentams skaitytojams, ir laikraštis „Ukininkas“ (jis iš tikrųjų pradėjęs eiti tik 1890 m. V. B.), skiriamas išimtinai valstiečiams. Tų leidinių redaktoriai pilnai priklausė gyvenančių Rusijoje ir užsieniuose tautinių revoliucinio judėjimo vadovų, kurie, asmeninai dalyvaudami straipsnių gaminime ir sustatyme, nustatydavo atatinkamą jų kryptį ir suteikdavo spausdinimui reikalingas lėšas.

Katalikų dvasiškija, žemutiniam lietuvių sluoksnyje pastebėjusi susidomėjimą svietiškais nelegaliniais raštais, suprato, kad vienų dvasinio turinio knygų maža tam, kad palaikytų ir sustiprintų savo įtaką. Todėl, pasirodžius „Ukininkui“, kunigai čia pat Tilžėje pradėjo spausdinti specialį, ultra-klerikalinį 1-tį „Apžvalgą“ („Žemaičių ir Lietuvos Apžvalgą“ 1890—1896 m. V. B.), vėliau gi mėnesinį „Tėvynės Sargą“, pavertę juos įrankiu propagandos kraštutinės tikiškos netolerancijos ir fanatinės neapykantos prieš rusų valstybę ir pravoslavų tikyba.

Tos pačios neleistinos agitacijos tikslams pasiekti minėtų

laikraščių redakcijos spausdino lietuvių kalba visokių pavadinimų kalendorius ir atskiras brošiuras, kurių labiausiai buvo prasiplatinę: „Keletas raštų apie Kražių atsitikimą“ (1895 m.), „Keletas žodžių apie nežmoniškus maskolių darbus Kražiuose“ („Našlio, 1895 m.), „Dainų Skrynelė“ (A. Jakšto, 1894 m.), „Dovanėlė ant didesnės garbės mūsų visiems išgamoms Lietuvių bud. nelitvomanams“ (Lietuvos Sunaus 1894 m.), „Genių Dėdė“ (1896 m.) ir „Ant nakvynės“ (Baltusio, 1891 ir 1894 m.).

Minėti laikraščiai, kalendoriai ir brošiūros, turintieji daugiausia tikslo aštriai peikti esamąją Imperijoje valstybinę tvarką, išspausdino eilę straipsnių, kur lietuvių patriotai gailiai skundėsi dėl menamųjų jų viengėnčių ir katalikų tikybos persekiojimo Vasaros Vakarų Krašte, neleistinai peikia rusų valdžios žygius ir šaukia vienaminčius „pabusti“, vienytis ir su ginklu (!) rankose ginti savo laisvę ir tikybę.

„Karas, koksai tik jis būtų“, rašoma No. 3 „Varpo“ 1894 m., „mums lietuviams išganymas. Karui pasibaigus, grius despotizmas... Ateis nauji laikai — kiekviena tauta savo etnografinėse ribose bus laisva ir galės naudotis lygiomis teisėmis tarptautiniam kongrese, kuris įvyks, karui pasibaigus. Todel ir Lietuva, lygiai su kitais prislėgtais kraštais, gaus laisvę. Tai nenustokime vilties, žadinkime tautos dvasią... (Neturėdami po ranka „Varpo“, negalėjome tos citatos, pažymėtos rusiškai, patikrinti. V. B.).

Panašus pasitikėjimas karu išreikštas ir No. 6 to paties laikraščio: „Vis tik lietuviai tikisi, jog Vokiečiai savo politikos tikslams paliuosuos Lietuvą, kaip Maskoliai — Bulgarus... Te tik prasidės karas, — visi tą barzdočių pulsime“. Visi vietos rusų valdininkai — kaip tvirtina lietuvių spaudiniai — esą „kyšininkai“, „paleistuviai“, „žmonės“, kurie stengiasi lietuvius priversti patenkinti jų bedievišką geismą — atversti nuo katalikų tikybos ir priimti jų tikyba, kas privestų lietuvius prie fizinės ir dvasinės pražuties“; rusų politika — tai „pragaro ir velnio monai“; valdžios obalsis — „išgriauti... uždrausti... nubauti...“ Kiršindama katalikų liaudį prieš valdžią, nelegalė

spauda stengiasi tuo pačiu laiku sukelti žmonėse neapykantą net prieš rusų poselencus, vadindama juos "vagimis", „žmogžudžiais", kurių reikia „vengti, kaip pagedusių šunų" ir kiekvienam žingsny daryti nepakenčiamą jų gyvenimą Lietuvoje. Šiuo atžvilgiu ypatingai fanatizuoja klerikalinės partijos laikraščiai, kurie dėl paprastos ir žmonėms visai suprantamos kalbos labiausiai Vasaros Vakarų Krašte yra prasiplatinę.

Nepritardama rusų pradinei mokyklai ir visaip ją peikdama, lenkiškai-katalikiškoji dvasiškija vieton krikščioniškos broliškos meilės stengiasi mokinius išauklėti kraštutinės tikybinės netolerancijos dvasioj, drausdama jiems dalyvauti pamaldose už Imperatorių ir net žiurėti mokykloje per maldą į šventąjį Atpirkėjo veidą. Tie patys katalikystės gynėjai rupinasi lenkiškai lietuviškos kalbos ir rašto platinimu, paskutiniam atsitikime vartodami vien lotynų raidėmis spausdintas knygas.

Aklas atsidavimas katalikų liaudies savo dvasiškijai sudarė tinkamas sąlygas kunigų įtakai padidinti, o beveik visuotinas lietuvių tautos mokėjimas rašto žymiai padėjo platinimui nelegalių užsienių leidinių, katrie dėl tos priežasties čideliam skaičiuje buvo įvežami Imperijon. (Tame laikotarpy įžymiami buvo šie slapto gabenimo lietuviškųjų draustinų raštų atsitikimai: 1. vasario m. 1894 m. iš Kazio Udros, Antano Bružo ir Jurgio Bieliako atimta 3,800 brošiūrų ir 200 laikraščių numerių; 2. 1895 m. pas Antaną Bieliaką rasta 1,709 ekzemp. priešvaldiškų leidinių; 3. 1896 m. iš švedo, Kaspučio ir kitų atimta virš 2,000 egz., tame skaičiuje 800 kalendorių.)

Del tokios propagandos lietuvių liaudies tarpe paskutiniais laikais padidėjo mintis tautiškai atsiskirti ir lavintis priešvaldiškoj kryptyje. Valstiečių tarpe pradėta ratelius ir draugijas, pasistačiusias tikslą platinti kaimynų tarpe užsienio nelegalės spaudos leidinius, pradėjo kurtis slaptieji knygų sandėliai, knygynai ir kasos; kurių lėšos buvo skiriamos tos pačios draustinės agitacijos tikslams. Kiekvieno naujo burio pasirodymą užsienio spauda iškilmingai sveikino, plačiausiai aprašinėdama atskiruose straipsniuose jo veikimą, nenurodydama tik jo tikros

buveinēs. Pav., korespondencijoj iš Kauno rēdybos, tilpusioj No. 4 „Ukininko” 1894 m., kažkoks šapanas praneša: „Gale kovo mėnesio šių metų įsteigta draugija „Sietyno” vardu; jos tikslas palaikyti lietuviškumą; šio tikslo draugija mananti pasiekti: a) užpirkdama įvairius lietuviškus laikraščius ir steigdama lietuviškus knygynėlius, per ką draugijos nariai, skaitydami knygas, lavinsis savo lietuviškumą; b) versdama savo narius platinti knygas, gaunamas iš draugijos pardavimui; c) palaikydama savo kasos pinigais lietuviams naudingus sumanymus, kaip po maskoliais, taip ir Prusų Lietuvoj ir svetur, ir d) vykindama savo sumanymus, naudingus ar visai lietuvių tautai, ar bent aplinkiniams lietuviams...”

Be minėto ratelio, tų pačių šaltinių žiniomis, dabarties laiku Suvalkų ir Kauno gubernijos valstiečių tarpe veikia šios slaptosios draugijos: „Atgaja”, „Teisybė”, „Prievarta”, „Aušrinė”, „Atžala” ir „Lizdas” („Varpas” 1895 m. No. 2).

Tų ratelių kiekvienas turįs savo įstatus, bet apskritai jų organizacija ir tikslas yra panašus į „Sietyną”.

Šita kenksminga lenkų lietuvių spaudos įtaka Vasaros Vakarų krašto gyventojams buvo jau atkreipusi Aukščiausiąjį dėmesį ir Jusų Imperatoriškoji Didybė buvot išakęs man pranešti užsienio reikalų ministeriui žinias, išaiškintas per tardymus apie priešvalstybinius nusikalstamus darbus, apie revoliucinę propagandą, einančią Imperijon iš užsienio, tam, kad diplomatiškai keliu susineštume su Vokiečių valdžia dėl suieškojimo priemonių sustabdymui spausdinimo Prusuose veikalų lietuvių kalba, griežtai Rusijai priešingų.

Tą Monarko paliepimą vykdydamas, birželio 16 d. 1897 metų buvau šias žinias pranešęs gofmeisteriui grapui Muravjevui, kuris man pranešė, kad Jo Didenybė Vokiečių Imperatorius, susirupinęs, kaip padėti nuslopinti minėtą propagandą, asmeniškai davė atatinkamų nurodymų vidaus reikalų ministeriui.”

Tiek šitam pranešime apie lietuvių judėjimą. Minėtas gale susirašinėjimas su vokiečių valdžia buvo iššaukęs paskyrimą

leitenanto Vieneno rusų žandarams padėjėju, apie ką jau buvau rašęs „Musų Senovės“ No. 1, tiktai ten dėl korektūros klaidos Vienen pavadintas Vinkleriu.

Kitas teisingumo ministerio pranešimas liečia laikotarpį 1898—1900 m. ir vėlesnį iki 1905 m. Ir jame daug vietos pavesta lietuvių judėjimui, nors jis čia daugiausia pakartoja senas savo žinias.

„Tautiškai separatinis judėjimas gyvenančių imperijoje lietuvių tarpe... Jisai įvykinamas daugiausia platinimu Vasaros Vakarų Krašte lietuviškųjų revoliucinių spaudinių, daugiausia Tilžėje spausdinamų laikraščių, kaip „Ukininkas“, „Apžvalga“ (žandarai, matyti, nežinojo, jog „Apžv.“ sustojoėjusi jau 1896 m. V. B.), „Tėvynės Sargas“, „Varpas“ ir periodinių raštų, spausdinamų šiaurės Amerikoje, kaip „Lietuva“ ir „Vienybė Lietuvninkų“ (kaž kodel čia praleistas „Darbininkų Balsas“ — matyti pritruko informacijų. V. B.) Apart to, minėtų laikraščių redakcijos kas metai leidžia daugybę lietuvių kalendorių, įvairiomis tendencinėmis antraštėmis... ir atskirus rinkinius, iš kurių daugiausia žinomi: „Obrusitieliai“ (Dėdės Atanazo—Pakalniškio ir kitos minėtos jau aukščiau. V. B.)“. Toliau kalbama vėl apie tas pačias slaptas draugijas. Atskirai rašoma apie drugiją „Lietuvos Tarnai“: „Iš minėtų organizacijų ypatingo dėmesio vertas priešvaldiškas veiksmas susektos 1899 m. draugijos „Lietuvos Tarnai“. Šis ratelis, kaip liudija įstatai, buvo pasistatęs tikslą „atgaivinti žustančią Lietuvą“ ir stengėsi suvienyti pradinių mokyklų mokytojus, Veiverių mokytojų seminarijos ir Mariampolės gimnazijos mokinius ir valstiečius. Burio dalyviai, susitarę su knygų krautuvės Tilžėje savininku Noveskiu (faktinai priimtoji pavardė bėgusio iš Lietuvos ir vokiečių priversto vėliau bėgti Amerikon P. Mykolainio. V. B.), parsiusdino iš jo minėtus uždraustus lietuvių leidinius ir platino juos valstiečių ir besimokančios jaunuomenės tarpe. Šios bylos tardymas dar galutinai neužbaigtas.

Tautiškai-separatinius palinkimus turi ir kai kurie socialistiniai, gimę Vasaros Vakarų Krašte rateliai. Pav.: „Lietuvių

Socialdemokratų Partijos" byloj paaikškėjo, kad minėtos organizacijos nariai 1 gegužės 1896 m. priėmė Vilniuje sustatytą burio vedėjo daktaro Jono (!) Domaševyčiaus programą (kvoto del Domaševyčiaus ir kitų užsibaigė Aukščiausiu paliepinu iš 10 gegužės 1900 m.), kuris stato galutiną partijos tikslą „sutverti nepriklausomą Lietuvos valstybę socialistiniais pamatais, federatyviai sustatytą iš Lietuvos, Lenkijos ir Gudijos...”

Tiek pranešimuose. Bendrai imant, šitame pranešime kur daugiau teisybės, negu kituose žandarų pranešimuose.

Sako išvertęs tuos raportus „Musų Senovei” Vaclovas Biržiška.

„Musų Karionių“ Metu.*)

(Tąsa nuo 3 N., 1924 m. „Zvaigždės“.)

1904 m. Korespondencija. (Iš „Zvaigždės“ ir „Dirvos Žinyno“ archyvo.)

Juristo A. Dubinsko Laiškai.

Goročovaja 32, kv. 24 St Peterburg
12 d. Rugpiučio 1904 m.

Optimel

Mano siuntinį Tau ir 2 kitu siuntiniu 6 d. Birželio išsiųstus, matyt, patiko nelaimė ant marių. Gaila juom labiau, kad vien už expressą daug užmokėjau. Tau siunčiau, kaip pats prašei 3-me paragrafe. Neleimės mat nevien karėje atsitinka. Dabar iš naujo siunčiu, tik ne kartu. Teip Jus bedovanodams, bijausi, galėsiu visai subankrutyti. Turėsit kiek dadėti prie Vaisganto man užmestos almužnos. P. Voiskui už jo gerą norą labai dėkingas esu ir priimu jo prižadus, kad tik jis ištesėtų, ką žada. Kn Vincas gal geriausiai jam pasakys, kaip jis turi išpildyti savo prižadus. Juog musų skaitlinės netiko, tai dėlto teip buvo, kad aš skaičiau kartu ir už pernykščias dėžes (30), kurių tu norėjai, o kurias aš Tau toje nelaimingoje skrynutėje 6 d. birželio pasiunčiau. Antrą kart dabar ir įsų siunčiu primityvišku budu.

Visokie darbai ir rupesčiai mane labai suvargino ir sutrukdė, taigi šįmetinį treigį (Dirvos Žonyną. Red.) visai prastą paleisiu po pievas lakstyti. Jame gal pažysite nabašninko Pietario kumeluką (veikalus. Red.), daugiaus nieko negalėsiu dovanoti, neįau kokią Vaisganto kumelaitę (straipsnį. Red.). Už tai gal į rudenį pasitaisys, kada ateis riebus čėsai, žąsis piaunant ir avis skerdziant. Rašiau į Žemaitiją Paukšteliui, kad gal galėsiu padėti jiems į žentus išleisti jųjų tėvų sragutį (sup. „Tė-

*) Šitoje rubrikoje šiame ir sekančiuose „Zvaigždės“ N. N. talpūsime korespondenciją spaudos uždraudimo meto, t. y. iki 1904 m. Turime redakcijos archyve, be apgarsintų šiame numeryje, kelis laiškus kun. A. Burbai rašytus: Angrabos, „Apžvalgos“ redaktorius, Jono Kriaučuno „Varpo“ redaktorius, Mikolainio — Noveskie; kun. Milukui rašytus laiškus: J. Šerno, Ukiškio — Dubinsko, Būčio, Vaisganto, Kaupo, Geručio ir t. t. Dr. Basanavičius anuomet norėjo išreikšti č raide t su vuodegyte. Tą raide mes čia išreiškeme ts ir tš. Red.

vynės Sargą". Red.), kurį kiti sakė neišliksiant nuo džiovos. Tik apsimdamas padėti, niekad nemisliju liginti tą džiumą. Jei jusiškai daktarai išranda, kad ano liga tikrai neišgydoma — džiova, tai tepasilieka namie, kur mirdamas nepadarys tiek kaštų. Ligonių juk neapsimoka į ša-
lį leisti.

Dar sykį prisizadėdamas Tau buti pagelboje aprupinime vaikų ir atkartodamas savo sutikimą su visais Tavo gromatose išreikštais užmanymais, kurie, turiu pripažinti, visi praktiški yra, lieku Tavo

Mylimasis:

Siunčiu į „Stellą" (sk. „Žvaigždė". Red.) veikalą.

Dabar trumpi punktai mano prašymų: 1) Konsumentai nenori dėžių (sk. „Dirvos Žinyno." Red.) iš plonos popieros — bloga spauda, sunku skaityti. 2) Prašyčiau (aš ir kiti) kad dėžių numeracija būtų kasmetinė. 3) Stella reikalinga ne taip, kaip dabar, o trys: vienas į namus V-o protektoriui, o dvi į slavų skyrių (iš jų vienas bus man); tik visados to skyriaus pavadinimą rašyk riebiai, kad per pačto nepriežiurą neišeitų antrąsyk scandalum, kaip tai jau sykį neseniai atsitiko: apie tai ketino Tau parašyt V-as. Už dvi stellas užmokėsiu aš. 4) Dėžių prašyčiau 100 egz. už tą pat dvirublinį mokestį. Aš pats imsiu tik trirublę, o už pristatymą skyrium. Tai-gi tuojau man pranešk, ar negalima Tau butų siųsti susyk visą laidą vienoje skrynutėje? Vasarą buvo viskas gerai, tik kad ėjo baisiai ilgai: ar negalite siųsti greitu budu — teip kaip pačtas? Jei negalėtumėt, tai gal įstengtumėt siųsti 5—10 egz. pačtu, o kitus skrynute, kad ir ne teip greit? Koks skirtumas laiko vieno ir kito pristatymo? Koks skirtumas raštų? Skrynytėje butų kur-kas atvangesnis ir butų galima siųsti kad ir daugiausiai egz.; siuntimą į prusus ir per prusus galėtum numažinti net iki zerui. Brolyti, tik atrašyk! 5) Spaudos „reikalams" ryt turiu nešti ir Jūsų visų atsiųstus skambančius, nors gal dar nevisus. Benedicamus Domine: vasario 29 dieną rus. st. Plėvė įnešė į m-rų kom-tą: męs savo akimis matēm jo gerą nuomonę ir parašą. Kadan-gi jis gali šiandien **viską**, tai nėra jokio abejojimo, kad už 1—2 mėnesių bus. Ar reiks Jums pranešti apie tai per telegrammą? Kaštuos 4—5 rub., jei duoti tiktai cifrą dienos daleidimo; paveizdan: „U. S. of N. A. Shenandoah Pa Milukas 18 Ukiškis" reikš, kad daleista 18 dieną bėgančio mėnesio rusiško stiliaus. Gal liepsi kitaip? Parašyk — kitaip pranešiu tik laišku. B. Viskas eina slapčia ir man rodos, kad po daleidimui dar ilgai kiti nežinos ir į kitur laikr. negalės umai paduoti nė per telegr., nė per laišką. Tik, brolyti, laikyk tą viską didžiausioje paslapyje, nes baisiai pakenktum pačiam daleidimui. 6) Be to neužmiršk, kad tų „Stellės" n-rių, kuriuose tilps „matulaitijada", man reikės 10 egz. (o butų gerai ir 20 egz. — visoj Suv. gub. reikia), kuriuos man ir prisiųsk paprastu keliu. 7) Ar neapsiitum daleisti p. Ukaiškiui dėžę sutvarkinti (Kaip tai rašo p. Išjuokikas straipsnyje „Me-

šams praslinkus... Tada vasarą Ukaiškis galėtų surinkti darbininkus kiekvienai darbo rušiai ir įsakyti jiems, kad savo raštus siųstų jam (t. y. Ukaiškiui), o jau jis tiesiog į red. pagal nurodytą Tavo ar keno kito adresą (kad sunkiaus būtų susekti). Juk Vincui išvažiauvus, vienas jokiū būdu dėžės ir Stellės neaprėpsi — juk ir be to turi darbų: o Ukaiškis turėtų su kuo darbą pasidalyt. 8) Atsakymus duok ant Tau išsiųsto adreso (Juozaičiui Angl. pr.). 9) Paduok skaitlines už N4 dėžės 1903 m., kurių aš prašiau 30 egz., o apturėjau tik 24 egz.; dabar jų dar reik butinai 20 egz.: ir už juos mokėtis bus skyrium. 10) Gal Vincas jau išvažiavo — neturiu nuo jo žinių: taigi nepasigailėk 3 centų markei ir nusiųsk jam laiškėlį, kurį rašau ant sekančio lapo. (Ukaiškis tai p. A. Dubinsko nome de plume. Red.).

Nam—is.

Optime! Vincas perleido čia apie 10 dienų. Daug apie ką pasikalbėjome, tik gaila, kad su juo sunkiau, kaip su Tavim, ir digėjai sunkiau, negu aš buvau laukęs, susiprasti kai-kurjuose klausimuose: jis peraugštai, pagal mano nuomonę, kelją Lietuvos kunigiją ir perdaug nužemina svietiškuosius — inteligentus ir neinteligentus...

Naujienos pas mus tokios. Kunigija rinko mane per kelėrjus metus redaktorjum, bet, kada sutartis jau buvo net ant popieros padaryta, užmanė išleisti visai savo laikraštį. Žinoma, nieks n'išėjo: valdžia prašymą atmetė... Bet ir mano padėjimas neužvydėtinas: gal bučėjau su kitų pinigais, darbininkais etc. ką pats išleidęs: dabar gi jau pervėlu: viskas, kas geresnjo buvo, prisiplakė prie Vileišio, Ambroževyčjos ar Smilgos, kuriems leista išleisti laikr. Jei man ir leis laikraštį, tai tuo leidimu aš naudotis negalėsju. Tai-gi ir kunigija be laikr., ir aš: tik aš daug prastojau iš visų pusjų, o jie (t. y. jų vadovai) surinko į 10.000 rub., kurjų dabar nežino kur dėti... Brolyti, tai proga, kad Tau nesigailėdami užmokės visas dėžės skolas... Nepražjopsok!

Kaip jau Tau rašau, negalju įtaisyti čia dėžės „keljus“: buvome jau čia net darbus pasidalinę, suradę keljatą sviet. intelig., bet dabar teip man neužsitiki, kad negalėtų iš baimės užmigti, idant kokjos — dėžės „nepritrepyčėjau“ savo „nekatalikiškumu“... Ar žinai dabar bus teip: jei ir šjapus, ir anapus kunigija nieko nepadarys, jei n'ims dirbt ir tada, kad jai inteligentai duos gerai į kailį, tai kunigija mūsų bus užmiršta ir liks teip-pat be įtekės, kaip liko šjandien Galicijoje, Meksikoje ir kuonevisoje Pietinėje Amerikoje: Lietuva eis savais keljais be jų... Gaila, brolau, ir baisu, bet tai tiesa.

Atsiųsk, brolau, skaitlines, kiek Tau turju primokėti (Zubrjui nusjuncėjau 55 rub.), nes viskas atėjo. Daug ką duoti negalju, nes į 60—70 rub. turėsju pats pridėti: nieks ne'ima dėželjų... Ir ant ateisjančjų metų sjųsk tik 2—3 egz. — kunigija nenori naudotis mano ljuosais keljais...

O dabar, brolyti, kreipjuosi pas Tave su karštu prašymu: mano tik-

ras brolis Jonas bėga į Amer. „nuo Mandžurijos“. Sustos jis ten pas Pijušą Norką: Passaic N. Y. Oiunicy Str. N19. Jis 34 metų vyras, moka telegrafuoti. Šjaip — žmogus dievoba mingas, negerjantys, paklusnas... Ar negalėtum jį Shenandoryje kur už vežėją, ar akmenų rinkiką iš angljų, ar už kokį darbininką ar sargą prie redakcijos pristatyti, su tiek gratifikacijos, kad galėtų šiaip-teip pramisti. Žmogus jis labai ištikimas... Jei ir to negalėsi, tai parupink, kur ten galėtų neperbrangjai pragyventi... Gerai ir tai, jei ras tokjā vietą kur po Tavo akjū...

Neatsakyk, broljuk, nors žinau, ka p ėsi užimtas ir kaip neturi laiko (Vincas nupasakojo).

Apie tą pat rašau p. Juljutei, redaktorkai... Gal ji teiksias kada nors žodžju suraminti nelaimingą emigrantą, palikusį pačją ir vaikus... Mano adresas tas pats:

SuDiev! Turju viltį, kad neatsakys Adresą savo, jei jį mainys, mano brolis priduos Tau pats.

(Minimas čia Vincas tai kun. V. Dargis, anuomet Minersville's klebonas. Red.).

SuDiev! And.

Amantissime. Laiškelį gavau vos užvakar — nepaprastas pasivėlinimas. Aš bijau, kad jį skaitė policija, nes kaip matyt iš pačtos štemplelių, kun. M. užlaikė jį tik 4 dienas. Tai-gi ant atėities sutarkime teip: jei nieko slepiamo nerašysi, tai padedi mano tikrą adresą, priduo tą mano laiške, išsiųstame iš čia 1/XI (19/X) š. m.; jei-gu ką-nors reiktų slėpti — tada uždedi tokį adresą: Peterburg, Fontanka 144, kv. 204. G-žie Annie Juzenas (yra tai ištikima senutė — ji man tuoj viską pristasys): apie jokią „perednčatomu-to“ nerašyk. Be to — visi Tavo į mane laiškai turi visados buti be štemplelio „publishing Co.“ ar kito, ir tai butinai.

Ačiu Tau ir kun. Staniuk, (apie kurio į Ameriką nuvykimą pirmą kartą girdžiu) už Jūsų užkvietimą. Jį apsvartęs šia ką galiu atsakyti. Išsyk sutikčiau, jei Stellė turėtų ne tiek daug yvairių-yvairiausių ydų: baises sausumas, bėgalinis purizmas — tiesiog ad usum delphini, sudarkyta kalba, neretai net ir korekta netikusi; taigi aišku, kad vienas-kitas straipsnelis, ir geriaus parašytas, nepadarys ne tik atmainos, bet ir įspūdžio. Siulomas henorazas po 2 centu yra didelis tik mūsų lietuviškuose santikiuose, kada čia rusiškieji laikraščiai už lengviausių darbą moka mažiaus, kaip po 5 kap. (žinoma — kalbu ne apie tandetiškus vertimus) ir man teko jau ne vienas rub. už didžiū-didžiausius niekus uždirbti (rusiškai ir lenkiškai man dar ikišiol rašyti kur-kas lengviau, negu lietuviškai). Taigi aš pramatau, kad galų galuose, nematydamas jokios naudos iš savo darbo, negalėdamas pilnai pritaikinti savo darbo prie amerikiečių reikalavimų (kurių aš nepažįstu), nerazdamas, teip sakant, dvasiško pasikakinimo savo darbe, — atšalsiu tame darbe, ypač kad bus čia ir kitų darbų...

Kas-kita, jei Stellė galėtų būti pagerinta: bet tam tikslui reikia butinai nors keliato darbininkų pačioje Amerikoje, nes, žinau, kad pats beveik visai neatlieki, o redakcija be Tavęs — tai kunas be galvos.

Dar vienas keblumas, Peterb. vargiai bus dideliu šaltiniu visokių lietuviškų žinių. Žinių čia, tiesa, labai daug, bet iš inteligencijos gyvenimo — amerikietį mažai jos interesus. Tikrai interesuojančias žinias apie visokius atsitikimus Lietuvoje — surinkti čia nelengva.

Jei nori, galiu išdirbti ir Stellei ir dėzei liuosus į čia kelius, ir apsiimu tai tikrai padaryti: tik neapsigauk — mažai kas ims tuos tavorus — kasdieninės „Vilniaus Žinios“ kaštuos tik 6 rub. su prisiuntimu ir bus gaunamos tuojau, ne po 2 nedėlių; o dėžės ir šiandien čyst nieks imti nenori — visi tiki į vietinę produkciją.

Šįmet sulaukiau tik vieną skrynutę. Meldžiamas nesiųsk daugiau nieko skrynutėje — vasarą — tiek to; o dabar viena baladonė, nežiurint, kad ir atsiemimas kaštuoja (užmokėjau šįmet 19 rub.). O kokia gaišatis! Kitą metų nesiųsk man nieko (išskiriant po 1 egz. man ypačiskai reikalingus, apie ką pranešiu vėliau), nes kunigija čyst nieko per mane nenori gauti — man pareitų nusibankrotyti. Vargiai dėžę galėsi ir leisti, nes visai negirdėt, kad kas į ją rašytų ar rengtųsi rašyti; tas lengva suprasti, nes visiems šiapusiniems laikr. nuolat truks medžiagos ir jie ją greičiau išsikauls, negu Tu.

Tai-gi prie tokių sąlygų vargiai bus galima man prigulinčiai išpildyti Judviejų propoziciją; greičiau, kad ne.

Padaryk, broilau, jei ką galėsi, mano broliui, kaip jau Tavęs prašiau savo laiškelyje nuo 1/XII š. m.

Daug labų dienų kun. Staniukynui ir p. Julijanai. Ačiu, labai ačiu už pasveikinimas. SuDiev! Bučiuoju!
Andr.
4/17 XII 1904.

P. S. Daugybė Tavo knygų pereis per ribą, tik šiek-tiek palauk — aš pasiteiravęs nurodysiu, kokios gali pereiti. Man rodos, beveik visa Dirva. Apmąstyk, per ką parduosi (per Zawadzki ir tt.), nes aš negalėsiu reklamuoti.

G. P.! 12/25 šio Balandžio ministrų komitetas peržiūrėjo lietuviškos spaudos klausimą ir vienu balsu nusprendė daleisti. Subatoje 17/30 šio Balandžio po tuo nusprendimu pasirašys ciesorius. — Ar gavai rekomenduotą Ukiškio suntinį, kurį jis siuntė ant Dzuko vardo 15/28 kovo 04 m. Butinai pranešk, ar gavai, ar negavai; ir jei gavai, duok umai atsakymą ant laiško. Bene tik negavai Ukiškio laiško ir nuo 15/28 LX 1903 m.? Ten buvo straipsnis kurį tikėjaisi pamatysęs.

N 1-am š. m. SuDiev!

Laiškelį nuo 12—VII—04 gavau. Ačiu. Meldžiamas nesiųsk daugiau nė pernykščio tavoro, nė šiomečio — nėra kur dėti — niekas n'ima.

Buvo prašymai prieš Kalėdas; dabar visi laukia „vietinių“ išdirbinių. Skrynutė gal nepražuvo — nėra adresato namieje: kaip atvyks, gal viskas bus mums atiduota. — Šatr. Rag. pranešiu. „Sragučiu“ turbūt džiova — vargiai kas norės jį liginti... — Ukiškis vargiai ištesės savo apsiėmimus — perdaug laiko nuslinko, perdaug aplinkybės persimainė... Nedėk manto adresu — jei negali manęs paklausti ir rašyti ant mano kelis kartus paduoto, tai rašyk jau ant tikrojo, kaip Vincas?

(Ši atvirutė gauta Shenandoah'ryje 28 d. liepos, 1904 m. Red.).

Skrynutė neatėjo ir nežinja dar, kada ateis. Daugjau tuoju būdu nesijusk, nes kiti konkurentai gaus greičiau kitais keliais ir mane apkirs. Ir teip neturėsju kur dėti tiek daug dėžių — endelis paio. Nuo Žolyno gavau žinją, kad jis Tau įdavė 45 rub. 62 kap. (nežinau, kiek tai būtų doll.). Tai-gi Tau pripultų ne 100, tik 54 rub. 38 kap., apskritai — 55 rub., kurjuos šjandien sjunčju į Rud., koljai mudviejų atsiteisimas išsiaiškjs. „Išjuokikas“ su Senatu jau seniai neturi nieko bendro ir prašo nieko ten nesjusti. Iš Jūsų atsjusių 229,30 rub. išleista tik 100 rub.ą 129,30 lieka pradžiai. Pilviškietis gailisi, kad jo rašto galą sudarkėte, nors taisėtė 2 mėnesiu: į tą laiką jis pats būtų pataisęs.

(Gauta Shenandoah'ryje 28 d. birželio, 1904 m. Red.).

11. VII, 1904.

M. P. Ar dras B. yra T—je nežinau: gal jau Mandžiurijoje; galėtumete patįs susinešti su juo. Ukiškiui gali adresuoti teip: Anglijskij prosp. 38, kvart. 25, G-nu Antonu Jazaitisu. Teip kaip siunčiami yra laišakai ant Tamulyno vardo). Nesiųsk man ar W—ui, nepažįmėjęs viršų pilnos jojo arba jo protektoriaus pavardės, o viduryje vardo; bet geriausiai bus naudotis augščiaus paduotuoju adresu (galima ir adresu tos institucijos, kur aš tarnauju; bet tada galiu gauti kartais su pasivėlinimu). 2/15 I siunčiau Vincui (Džiaugiuosi, kad jų grįš: kada-gi?) niekniekj: spaudink, ar ne, praleisk, ko nenori, ar nieko — man vis-tiek. Tik butinai paskubink dėžutes: supranti — baisi gaišatis išeina. Su spaudos daleidimu dalykas turbūt nusitęs ad infinitum — baisiai kenkia Japonija ir ko. Laiškų Jūsų apie Vaišg., Petraitį (kas jis toks?), Joną Karklyną (ir to nesuprantu) nesuprantu daugelio smulkmenų: nusiunčiau juos Vaišg., nes teip patarė P. B., A. J., Mairon. etc. kurie irgi jų nesupranta. Man rodos, deficitus galima sumažinti, dėžutės didumą sumažinus, o T. S. teip į niekus pavirto, kad ant jo neduočiau nė skatiko, kol nepereis į geresnes rankas; tik nepasitikėk ant finansų ir prižadėjimo Vaišg-o ir ko.

Sargiečių laiškas.

Malonus ir geras! Laišką nuo 19, 5, 03. gavau, ašiu. Trumpai atsakau ant jo. Pinigų nesiunčiau Hinzmanui į tą tarpą, nes už sanvaites važiuoju elgotanti, beneką laimėsiu, tai vienkart ir pasiūsiu, tik pruselis nerašo, kiek skolos yra. Įkalki jam į pakaušį, kad ant skolos nieko nedirbtų. Kaip man reikės atsitraukti į Kuršą, Sargo kasierium Lietuvoje apsiėmė buti Uosis. Su juo veikia tikiuosi pasimatyti. Kiek turime pinigų liečiau Hinzmanui apskelbti Sarge, prirokuojant ir anus nuo Tamstos 13 rub. Už žinynus, ką aš esu kaltas, pasiūsiu per Tamulyną, nes Tamsta siunti man 30 egz., o aš teužsimokėjau už 20 egz. 30 rub. Ukiškiui ir 10 tamstai. Ką numanysi per cenzurą eisiant, prašau siūsti ant mano vardo, tik via Riga. imkime pamokslus apei Sakram. ir Kel. iš Pal. Atsiteisiu. Siųskit Ks. Josipu Bikinu St. Retavo, Kov. gub., man, ks. Mihailu Šeižisu, St. Vilkija, Kov. gub. (tai Dagilėlis tas Šeižys,) Pasiųskite jam ir pasakas. Reikės nuo jo už eilių išdavimą kiek atlupti.

Ivinsko kalend. kur nori čė dėk, man nieko nekaštuoja. Pas Saunytės yra bumtas rašytų knygų, kitados nuo Sargo Redakcijos ant Paryžiaus pagražonės pasiūstų. Tų knygų ponas nereikalauja, tad, jei kam tinka atsiima sau, jūs tų bene po užvaizda kn. Žilinsko turite tautišką knygyną. Tuolabiau, kad Saunytė pasiūsianti savo kaštu. p. Višinskis, prasudytas ant 3 rublių už liet. afišų lipimą, 13 gegužės Senate laimėjo, tapo nuteisintas. Tad Senatas lyg pripažino liet. spaudos legališkumą, ale ar turėsime ją veikia abejoju, gal prasišęs dar keletas metų. Gen.-gubernatorius buk sakęs kng. Oginskiuz ksiendzy socialisty swoimi intrygami zatormozli dielo piečati. Teip jau ben pasakoja tas kunigaikštis Oginskis, kurs bene nuo vyskupo, regis, suostė apė musiškių kongresą ir pasakė Mirskiui, litvomanus "skusdamas". Ale tas lai bus tyloje ad tempus. Matysime, ar pakils audra..

Masinkite į Ameriką suvalkiečius, iš mus tik Skripkos teišleidžiami, arba kreipkitės prie Paliulio patįs. Spaudžiu Tamstai ranką, vienkart sveikindamas su varduvėmis, kurios jau šendien apvaikščioji. Nuo Dumbres ir kitų siunčiu čielą maišą linkėjimų.

Talpinkite Sarge ir apie Motynelę.

Tie popiergaliai "žibintuvui" kitą syk paskirti, Sargui netaip reikalingi. Gal į jūsų Motynelės kalendorius tiktų.

13 vi. 1903

Tamstos Pricas.

Mielas kun. Antanai!

Rašiau Tamstai dvi gromati! Vieną uždengtą, kitą atidengtą. Ar gavote? Rašiau, kad Bajorose buvo sukonfiskavę Tamstos siuntinį, bet dabar pranešu. jog visą sugražino cielybėje, tikt reikalauja gmr. už pervežimą į Karaliaučių ir atgal, kur buvo peržiurėtos. Idant ant tolesnio laiko nebutų daugiau tokių kliučių nurašiau Tamistai adresą kitą — į Klaipėdą (Memel), kur meldžiu siųsti didesnius daiktus, o mažmožius, kaip laikraštį "Žvaigždė nors ir keli butų exemplioriai, tai galite ant senoviško adreso siusti į Bajorus.

Kryžių ir Sargą uždengeme, nes daug ko pritruko spaudai atsidengus: ir medegos, ir pinigų, ir platintojų, nors Sargo daugumas reikalauja. Taremes ji vartyti nors porečiai ir daug menkesni. Apie tą dalyką nėra suvis nutarta. Kryžiaus, tai be abejonės nėra reikalo, kad išeitų. Cenzuravoto laikraščio dar nei visu neturime, valdžia dar niekam nėra daleidus, gal ir Naujo Meto sulauksime belaukdami.

Siunčiu Tamstai iš Prusų 60 rs. iš tų visų 50 rs. už D. Žinyną šių metų, kaip prašiau 50 x. (buvote rašę, kad tiek tik po 1 rs. rokuojate exempliorį), o 10 rs. tai magaryčių, bet prašau mums siūsti savo "Žvaigždę po 3 ex. Lig

Šiol reguliariškai gaudavome vieną ex. dėl pasiskaitymo, labai mums patiko; aš atradau dar dvi vieti, kas nori išrašyti, taigi meldžiu ir jiems atsiųsti ant to paties adreso visus šio pastarojo pusmečio ir, man regis, jog ant kitų metų jie taipgi išrašys. Gal su laiku atrasiu daugiau prenumeratorių, tikt nežino gerai kiek parokosite ant metų, prašau apie tai parašyti. Siusti prašau ant mano atsakymo, prenumeratas paskui bus atsiusta; tie 10 rs. neina į skaitlių. Maloniai teipgi prašysiu atsiusti nuo pat pradžios Dirva, Žinyno, Dirva — Žinyno po kokius 3-4 ex., mes norime turėti savo knygyne Kretingoje ir Vilniškiai prašė, kad jiems nusiusti, teipogi norę uždėti pad. (? Rer.) knygyną—jei turite nuo pat pradžios jų uždėjimo. Bus atlyginta prekė. Kaip ant kitų metų bus su D. Ž. tai paskui susižinosiva; nors aš ir toliausiai bučiau, bet rupjisiuos jį platinti. Mums kalėjimas baigias 23 šio mėnesio, — už 3-jų be biškio sąvaičių, kur mane dės — nežinau. Vyskupas ant 11 šio m. kviečia komisijas dėl lietuviškų dalykų. Tur buti kun. Tumas aprašys, ką jie ten kalbės. Mes nuo Šenkes pertraukeme išdavimą Sargo į parubežį, idant jis paskui negalėtų mūsų nuskriausti. Paskutiniame karte jis mumis truputi (gerokai) apgavo su išdavimu brošurelės "Kariinė šviesybės su tamsybėmis" išleido daugiau, kaip buvo liepta. Daugiau nieko ypatingo. Linkiu kuogeriausio pasivedimo. Lauksiu atsakymo. Gromatas siuskite ant to paties adreso — į Bajorus.

Tamstos a corde.

Kun. P. Dogėlis.

Prabastėli!

24, IV, 1904.

Tamistos laiškėļ gavau. Skubinuos neturėdamas laiko nors trumpai atraižyti. Kas link "Jono Karklyno ir Dramos apie bajorus" sutinku ant Tamistos propozicijos, atsiuskite į Bajorus kiek numanote, mes busime užganėdinti. Už nuleidimą prekei D. Ž. dideliai ačiu, su pridėjimu pašalpos tegul ryštis tie turtingieji daugkalbiai, mes teipogi skolos turime be saiko. Į Poszeiten prašau jau nesiusiti, nes jie neprijėma, tas aina į mūsų rokundą — o ten prapuolė viskas. Žvaigždės niekas nereikalauja. Pamėginkite nors po 3 ex. prisiusti, gal kam patiks tad trauksime daugiau. D. Žin. dar negaunam, o jau senokai buvom prašę. Tuo tarpu lai užtenka. Dideliai esu užsiijėmus. Atiduodu labas dienas.

Vaiduoklis.

Malonus Prabastėli!

Tamstos laišką, ačiu, gavau. Mano psendonimas "Paukštelis" — o ant Petraičio vardo eina visokios korespondencijos į Bajorus. Greitai išsisiusu, Tamistai už DŽ. 35 x 15² 50 rs. Tie pinigai bus siusti kokios nors moteriškosios, ar kitokiu budu, bet galėsite numanyti, jog tai nuo manęs. Kas su vokiečiais pasidarė, kad Bajoruose netur blanko ant siuntimo pinigų į Ameriką — taigi aš misliju iš Gudijos siusti nuo kito vardo. Kas link nekurių ypatų paleistos kalbos apie priekę DŽ. meldžiu paduoti į T. S. paaiškinimą (o gal tas buti priežastimi vaidų — priešams mūsų to ir reikia!) Neišėjuseme dar N 4-yie T. S. 1904 m. skaičiau straipsnį neatmenu autorio, bet jo dvasia yra truputi erzinanti sątaiką. Pamatysime patys, jeigu atspaudjės. Gink Dieve, kad terp mūsų suirtų broliška meilė, turime ranka ranką mazgoti. P. Vaisganto plepalas nuejo skambėdamas be jokios pasekmės, ir ta ypata, kuri nuo manęs ėmė DŽ. nors ir girdėjo V. iškalbėjimus, ir ant tolesnio laiko, tikiuos, imsentį po tokia pat priekė. Rupjinsiuos, kol busiu Kretingoje, platinti kiek galėdamas DŽ., nes yra labai geras ir visiems patinka. Butų gerai, kad vietoje N. N. Dirvos ir Žinyno atskirai, butų vienas N. kaip antai: 1, 2, 3, 4, — Dideliais N. N. Męs datyreme, jog tai butų geriau. Datyreme iš to: parašiau šenkei, kad atsiustu 20 ex. N. 4 DŽ., o jis skubėdamas, o gal nepamatęs N, tokioms

mažoms raidėms parašyto ir tai dar nevienokiško — atsiuntė man 20 N. 2. Matote, koki kliutis su tais pusgalviais, todėl jiems reik pastatyti toki N, kad ir su ranka užčiuopintumei. Knygos jusų išleistos, eis kaip uoga. Ačiu už palengvinimus. Girdėtis vielek garsas, kad po Grabnyčių daleisį spaudai. Buk Jaunis parašęs taisyklės rašlavos, o gudai statą dabar doklad, kokios tur but išlygos to daleidimo. Duok Dieve! kad tai butų, nereiktų tiek vargti. Dabar kimšk pinigus kaip į balą tiems vokiečiams ir tai negal su jais susikalbėti.

Turėjome ant Naujų Metų Ku. Hinzmana pas sove Kretingoje svečiuose nuleido už T. S. lig šimto — tai dabar gerai. Ir jis pasigailėjo musų.

Vyskupas Paliulis gavo orderį. Šv. Stanislovas I eilios. Mat! Vieni juokias iš tokios mylistos. Atiduodu labas dienas linkėdamas viso labo.

Labai ačiu už laiškus, daug labai reikalingų dalykų iš jų dažinojau. Turiu kalėjimo dar 8 mėnesius. Kur busiu ten, o su Tamsta rupinsiuos susinešti.

Su godone paliektu

24, I, 1904

Paukštelis.

Mielas Kn. Antanai!

Antra ar trečia diena kaip Tamistai rašiau, bet apturėjęs D. Žinyną par šitą laiškėlį duodu Tamistai žinoti, idant nesirupintumei. Galema dabar siusti ir už kartą viską, adresas paduotas yra ištikimas, galema vilties, jóg niekas neprapuls. Perskaitęs D. Žin. N 1 — 1904 m. atradau klausymą Redakcijos p. Išjuokiko straipsnyje, kas gal nurodyti ypataš žinančias a. a. Baranausko biografiją ir kaip jiems gromatas nusiusti. Taipgi aš noriu irgi šiek tiek prie to prisitarnauti duodamas rodą.

Apie Viešvenus Telšių parapijoje gyven a. a. vyskupo brolis Anufras, o Kaune prie katedros Bažnyčios yra klebonu kn. Povilanis iš Anykščių parapijos. Kas par juos gal daugiau žinoti Baranausko biografiją? Todėl meldžiu nurašyti jiems gromatas vardu D. Ž. redakcijos ir prisiusti į Bajorus ant Petraičio vardo, o mes jiems priduosime. Regis, kad taip bus gerai. Šendiena apturėjau žinią, kad 17 Balandžio jau yra daleista spauda ir renka pinigus. Tai butu nemaža linksmybė. Bet jóg tiek kartų apgavo, užtad ir dabar nenoris tikėtis. Greičiau vienog galema tą žinią pripažinti už tikrą. Tuokart, žinoma, su užsieniu butu didelė atmaina kas link platinimo knygu. Tiesa, nežinia dar ant kokių išlygų daleista yra, gal tikt ant vienų dvasiškų knygu. Tad svietiškos turės eiti užrubežyje. Tėvynės Sargas ir taip turės gyvoti programos permaina. Reikėtų apie tą dalyką gerai apsvarstyti.

Trumpame laike viską dažinosime kaip yra.

Pasilieku su godone,

Vaituoklis.

Sargiečių Laiškal.

Guodotinas Kn. Antanai!

Seniai jau Tamistai berašiau gromatą. Per tą laiką prisirinko nemaž visokių naujienų. Apie spaudos dalykus pasklido aidas po visas šalis, kad daleis lietuviška spauda, bet lig šiol taip ir paliko: vox, vox, praeterea nihil. Prašymų ant atidengimo laikraščio yra paduota daugiau kaip dešimts. Sako, jóg tiktai dviems daleis, o kitiems atsakys, bet nėra dar žinoma, kuriems tas daleidimas papuls. Musų partijos gerai žinomas yra tikt vienas paduotas prašymas — antrą dabar ketina dar paduoti ant uždėjimo relig. laikr. tulas kunigas. Lig šioliai tad dar nieko neturime iš spaudos ir galima tikėtis, jóg negreitai ką turėsime, o tuo tarpu laikraščius. Sargą ir Kryžių uždengėme, nes stoka yra pinigų. Reikia atsiminti, jóg ant užsidėjimo kraujuje savo laikr. dėjome pinigus. Nekurie mumis bara už Sargą, kad daugiau nebeleidžeme, o tulas inžinierius davė 25 rub., kad tikt toliaus leisti, nors mažes-

neme formate. Mes patįs matome, kad jo išdavimas yra būtinais reikalingas, bet kad neišsakytai daug yra visokių kliūčių ir užrubežiuje ir pas musų pačių. Su pinigais sunku, su medžega sunku, su pargabenimu ir platinimu sunku ir pavojinga. Szenkis teipogi pasirodė mums nesažiningas, įpatingai šiuose paskutiniuose laikuose stačiai paliko jis sugautas ant suktybių. Mēs išspausdinome pas jo 1000 ex. knygutę iš gyvenimo katalikų su kalnynais. Atsiuntė mums vieną ex. dėl korrekto. Tame pačiame laike nuvažio pas jo musų žmogus dėl atlikimo su juo rokundu ir ką atranda? Be jokios korrekto atspaudinęs 1000 ir nusiuntęs į Šveicariją ant vardo tulos merginos Ingenbolijū, kurios adresas jam buvo žinomas iš priežasties siuntimo kelių knygelijų. Pradėjo jam išmetinėti, jog tas yra negerai, kad visas išsiuntė į nereikalingą vietą, o mums nieko neteko. Besižvalgant dar atrado tas musų žmogus kruvą pridėta tų knygelijų. Pasirodė, kad jis spaudina kiek nori ir perdavinėja kam tiktai nori, o mums arba nei jokios atsakaitos neparodo, arba tikt dėl akių paduoda netikrai surašytą. Tas faktas neišsakytai mumis užgavo, kad nežinome ką toliaus daryti. Piktis — pavojinga, ypač, kad jis vienas iš musų kn. Bizauskį ypatingai pažysta, gal atkeršyti. Antras dalykas — pas jį yra T. S. išdavimai, gal nebeduoti — o ką tu su juomi, ar ant sodo paduosi, kad nėra kam, jebent Tamsta tuomi užsiimtumete, bet teip toli gyvenant yra negalima daryti kietą kontrolių. Todėl jeigu ir prisiėtų toliau varyti S. (kaip mes susikalbėsime), tai vargu jį suiksimė spausdinti. T. S. išdavimus mes norime pertraukti į Klaipėdą į slaptinę krautuvę ir turėti po savo priežiūros, kad jis musų neapgautų. Ar tas gerai, atrašykite.

Su Tamistos siuntiniu vėl nelaimė, paliko suareštuotas ir į komisiją nusiustas, galima tikėtis, jog kaip D. Ž. praėjusių Metų prapuolė, taip ir tas siuntinys pražus. Kas tenais buvo nežinome, tikt numanoma, jog galėjo buti D. Ž. N. 2 ir Jonas Karklynas. Neišpasakytai gaila, o Tamstai didelis kaštas ir širdgela, bet kągi dabar padarysi. Reikia permaintyti adresą, kurį ant galo paduosiu. Jeigu ten buvo Jonas ir žin. tai nors kiek tų pačių atsiuskite, o žin. ir ant tolesnio laiko siuskite, pinigus aš neužilgo už visus metus atsiusiu. Žvaigždė patinka, kas ją gauna paskaityti, tikt užmiršau kiek ją rokuosite ant metų, reiks kam įkalbėti, kad išrašytų. Daugiau nieko. Kas užėjo ant seilės viską surašiau. Lauksiu nuog Tamstos atsakymų.

Atiduodu širdingas labas dienas Vaituoklis.

Adresas, ant kurio meldžiu siusti siuntinius, gromatas gali pagal senovišką siusti.

Memel, Bahnhof Ostpreuss, Schroder, Bahnlagernd, fur Petraitis.

Malonus Kolega!

Tamstos gromatą spaudintą, ačiu, apturėjau. Pas Sekr. atsiustus daiktus atrasime. Mes-diena po dienos laukiame daleidimo išėiti laikraščiui; bet abejojam ar sulauksime nors ant N. Metų. Stebėtinas daiktas, kad tokio pločio karalystės valdžia negali atrasti cenzoriaus. T. S. sustoja, kažin ar bevaikščios. Perkelti aną pas jums daug keblumų. Ar Tamsta apturėjai 120 mk. iš Klaipėdos; tie buvo nuo Paukštelio. Jis jau išlėkė iš musų lizdo.

Rašikite ir siuskite ką mažą ant vardo Klaipėdos klebono pf. Hohmann.

Pas mums dabar yra sunkiau su pargabenimu. Šnipukai ir raudonsiulei didei darbuojas.

Pasilieku su godone, N. N.

10, IX v. s. 1904.

Mielas Kun. Antanai!

Ilgą laiką jau Tamstai nerašiau — nebuvo kada. Iš klioštoriaus palikau išliuosuotas 17 rugpiuties ir lig šio laiko esu dar be vietos. Paskyrė į Katedrą Kaune už kamendorių, bet neužtvirtino valdžia, dabar esu kamenderotas į Nemakščius — kur ant tikro reiks apsigyventi dar nieko nežinau. Daleidus spaudai, iširo visi musų dalykai, todėl ką siuntėte D. Ž. prašau nesiusti, dėl-

to, kad aš negaliu su jais susinešti. Ar gavote ir kiek gavote pinigų Tamstai nusiustų — buvo iš viso, regis, 60 r.

Jau N. 1 Lietuvių Laikraščio gavome, kas-žin mums ar daleis išleisti "Šaltinį", kurs buvo nutartas ant susirinkimo Kaune. Persiprašau, daugiau rašyti neturiu laiko. Pasilieku su guodone Kun. Vaitoklis.

Reverendissime!

Meldžiu atsiųsti visus NN. kokie išeja lik šiol "Bažnyčios Tarnas" su Sodiečių Teologija. Jei Tamsta matysite jog gali praiti par Rusų cenzurą — tai — tiesiai ant vardo autorio Teologijos p. St. Dusiaty, Kov. g., Ks. Balvaču. Jeigu ne, te ant vardo Klaipėdos klebono kun. Homann. Gavo daleidimą ant išleidimo laikraščių: Vilnioje — "Vilnios Žinios" ir Petrapile — "Lietuviškas Laikraštis."

Su šenkė sunku surukuoti: mes jo prispausti negalime, o jis mumis atmonyti gali visados. Ką jis duoda, tuomi reiki buti užganedintu. T. S. kasžiu ar be išeis?

Jei Tamsta butum malonus man atrašyti, atrašas bus pas Klaipėdos kleboną — abzugeben "Kempinis".

Bukite sveiki Lietuviai užmariniai

7 spaliaus 1904.

Tautiečius A. B.

Keistas apkaltinimas.

Lietuvos Soc. liaud. partijos agitatorius p. Zygelis „Sandaroje“ taip nerimtai užpuola „Neo-Lithuanijos“ atstovus Amerikoje, jog nenoromis imi abejoti, ar ištikrųjų p. Zygelis neyra per daug „nuilęs“, — kaip teko girdėti tūlus jojo sėbrus nuomoniaužant apie jį. — kad jau nei pats nežino, ką bekalbąs? Ak normalus žmogus, net ir be sąžiningiausios neišdrįstų taip negudriai siundyti savo vientaučius prieš kitą kitą. Būdamas nuoširdus žydu viešpatavimo Lietuvoje rėmėjas, p. Zygelis kiekvieną lietuvi tėvyninką išivaizduoja sau ir savo partijai nevidonu. Nuosakiai tokiam savo sprendimui jis ir „garbina“ visus, kas tik Lietuvos gerovei darbuojasi. „Neo-Lithuanijos“ korp. studentai neginčytinai yra karšti tėvyninkai. Savo patriotizmą jie, ypač josios atstovai. — K. Marčiulionis ir V. Banaitis, įrodė frontuose su mūs priešais ir pagaliau Lietuvos Universitete, iškovojo lietuvių kalbai pirmenybę prieš žydišką žargoną. Tad jie, anot p. Z., smerktini, „buržujai“, „monarkistai“ ir visoki niekšai. Amerikos laikraščiai, išėmus socialistų „Naujienas“, „Vilni“ ir „Sandarą“, iš p. Zygelio gaudinimų „Neo-Lithuanijos“ baubu tik pasijuokė, o kiti net pabarė jį, kad pats būdamas mokytoju (pradinės mokyklos), stengiasi kenkti „moksleiviams“, užuot padėjęs jiems taip reikalingame dalyke, būtent — išgyti beturčiams, be pastogės lietuviams studentams bendrabutį. P. Zygelis sumanė pavaruoti įdomų šovinį prieš „Neo-Lith.“ igaliojinius. Jis, ne-

berasdamas kitokių argumentų prieš tą organizaciją ir josios delegatus Amerikoje, stengiasi inkriminuoti p. V. Banaitį Garlaivių B-ės finansiniuose posmuose vien delto, kad jojo — V. Banaičio — tėvas yra tos bendrovės reikalų vedėjas.

Tikrai, ar ne juokas?! Pats p. Zygelis gerai žino, kad Garlaivių B-ei aukas rinko ne Banaitis, tik Dr. J. Sliupas; ir gi žino, kad Garlaivių B-ės prezidentu yra ne Banaitis, ar kas kitas, bet to paties Dr-o Jono Sliupo žentas p. Martynas Yčas. Jei p. Zyg. pastebi kokius trukumus Garlaivių b-ėje, tai, kodėl jis nepareikalauja atskaitų iš faktinųjų tos bendrovės kapitalo valdytojų — Dr-o J. Sliupo ir p. M. Yčo?

Bet ne Garlaivių B-ės piniginė padėtis, ar josios pasisekimas p. Zygeliui rūpi. Ne, jam rūpi žydelių garlaivių bendrovės, kurioms Lietuvių Garlaivių B-vė, p. S. Banaičio vedama, sudaro pavojingą jų gešeftui konkurentą ant Nemuno ir jurių... Praeitą vasarą, kada p. S. Banaitis savo energija, pasišventimu ir nenuilstamu darbu iškovojo Liet. Garlaivių B-ei pirmenybę prieš žydu garl. bendroves, žydai Banaičiui keliais atvejais grasino net mirtimi. Beabejės, žydu lermas, sukeltas prieš L. Garl. B-ės vedėją, turėjo sugraudinti p. Zygelio širdį dėl savo sėbrų — žydelių. Tad ir eumanė atkeršyti savotiškai, apšmeiziant netik patį S. Banaitį, bet ir jokių ryšių su minėtąja bendrove neturinti jojo sūnų V. Banaitį, dabar renkantį su p. Marčiulioniu aukas Amerikoje vargingu lietuvių studentų namni. Tokia tai taktika p. Zygelio, tokia ir visų jojo bičiulių, kurie stengiasi visomis įmonėmis užtikrinti žydu viešpatavimą Lietuvoje, o su žydu pagalba įvesti mūs tėvynėje bolševikų „rojų“...

Kad nušvietus pilniausia p. Zygelio užpuolimų beparamingumą, atkartojame jo vienminčių — „Dirvos“ redakcijos nuomonę:

„Labai nevykęs p. Zygelio užmetimas V. Banaičiui.

Keli metai atgal Amerikoje Dr. Sliupas pardavinėjo Garlaivių Bendrovės šėrus. Paskiau, V. Banaičio tėvas pastojė prie tos bendrovės ir yra jos reikalų vedėju dabar. B. Zygelis kaltina V. Banaitį už tai, kad Amerikiečiai, kada tai pirko šėrus iš Dr. Sliupo rankų. Ragina paklausti V. Banaičio atskaitų, įstatų ir tt. tos garlaivių bendrovės.

Mes Amerikiečiai žinom tą, kad jeigu kokia įstaiga ir nueina vėjais, tai vaikai arba jų tėvai neatsako vieni už kitų darbus nei įstatymiškai, nei kitaip, jeigu nėra bendrai suinteresuoti tuose reikaluose. O garlaivių bendrovė dar nebankrūtijo, niekas nedingo, ir p. Zygeliumi reikėjo tą mums paminėti. Kam gąsdinti mus V. Banaičiu dėlto, jog mūsų pinigai sudėti garlaivių bendrovėje, kur jie, jeigu netikusiai dalykai nueitų, gali žūti!

B. Zygelis ir dabar neparašo nieko apie Lietuvos vidaus reikalus, o bando „korporantus“ — moksleivių grupę — perstatyti didžiausiu pavojum Lietuvai”

Eeą,

„B. Zygelis tik už poros mėnesių prieš rinkimus Lietuvoje vėl prabyla į mus savo „vienminčius“. O per du metus nei žodelio. Dabar reikia pinigų tai vėl reikia į mus kreiptis. Mat socialistai, su kuriais jie bendravosi, yra čia persilpnę, iš jų nieko negausi.

Aną metų mes davėme apie desėtką tūkstančių, dabar vėl to tikima iš mūsų”.

Apie p. Zygelio anais metais sąkeleivį p. Natkevičių „Dirva“ atsiliepia:

„Visai nesikarščiuodamas dalykus dėsto L. Natkevičius, B. Zygelio sąkeleivis aną metą po Ameriką. Natkevičius nori palikti rėmimą ar nerėmimą tų Neo-Lithuanijos atstovų kiekvieno asmens pasirinkimui, ir dėl tų atstovų, sako, manęs jog neverta ergelio kelti”.

NUO REDAKCIJOS.

Kurie norėtų šiemetines 20 metų spaudos laimėjimo sukaktuves tinkamai paminėti, tiems patariame nusiprikti knygas „Aušros“ 40 m. Sukaktuvės“. Intalpą tu knygų rasite ant 3-čio ir paskutinio šio „Žvaigždės“ numerio luobelį puslapio. Ten daugybė medžiagos mūsų karionėms dėl spaudos nušviesta.

Bell Phone Oregon 8995 M

Dr. Ignotas Stankus

1210 S. Broad St., Philadelphia. Pa.

Lietuvės Daktaras ir Chirurgas

Valandos: Nuo 9 iki 11 A. M.
„ 2 „ 4 P. M.
„ 7 „ 8 P. M.
Nedėliomis „ 10 „ 8 P. M.

Telphonas Bell: Kensington 2651 W

Dr. F. Trygar

Gydytojas Akušeras ir
Chirurgas

3119 Richmond Str., Phila., Pa.

Valandos: nuo 8 iki 10 iš ryto,
nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 9 vakare,
nedėlidieniais nuo 11 iki 2 ir nuo 6
iki 9.

Gėrėkis Pain-Expellerio Trynimu

Nelauk ligi to, kuomet jau busi priverstas atsiguolti. Po sunkiam dienos darbu, savo rankom, kojom ir pečiam suteik palengvinimą!

Žmogus, kuris dirba su savo muskulais, nega'i buti sergančiu. Pamėginkit Pain-Expelleriu išsitrinti skaudamas vietas.

Išvengkite skaudamų pečių ir diegiančių sąnarių. Pain-Expelleris palaiko sveikus žmones geroje padėtyje!

35c. ir 70c. už bonka aptiekose.

F. AD. RICHTER & CO.

104-114 So. 4th St., Brooklyn, N. Y.

Prisiųskit prenumerataž už „Žvaigždę“.

Kaina 35c.
aptekose

Kudikiai mėgsta jį! Jie net prašo daugiaus!

Bet kuomet jie yra labai jauni ir dar negali kalbėti, tuomet jų akys kalba už juos—tik pastebėkit kaip jie užsidega džiaugsmu, kuomet motina paima bonką

BAMBINO

Ireg. S. V. Pat. Biure.

Pastebėkit jų pastangas nuryti šitą skaniausį vidurių paluosuotoją, kokis tik kuomet nors buvo padarytas. Ir jis yra lengviausias, vienok veikia pasekmingiausiai! Motinos—jūs nežinote to smagumo jausti malonumą, pasitikėjimą ir užsiganėdinimą, jei jūs nenaudojate BAMBINO, kuomet kudikis pasidaro neramiu, suerziatu, piktu—tai yra tikri žeklai vidurių užkietėjimo. Miegok šiąnakt ramiai, nes su ausstančiu rytu kudikis vėl bus linksmas kai visuomet. BAMBINO atliks savo darbą ir atliks gerai!

F. AD. RICHTER & CO.

104-114 So. 4th St. Brooklyn, N. Y.

Trindamas su Ruffles

Ištrinsi Fleiskanus Lauk.

Niežti, niežti visą dieną—jūs net stebitės, iš kur tų pleiskanų tiek imasi! Juo daugiau jūs kasote, juo daugiau pleiskanų išpuola iš jūsų galvos, sutersia jūsų drabužius, daro nemalonumo kiekvienam arti jūs esančiam, ir vis neapsakomai niežti!

Ruffles

tai prašalins. Ruffles yra toniku galvos odai ir plaukams. Ruffles yra pleiskanų naikintojas su puikiomis pasekmėmis.

Ir tame nėra jokios paslapties. Ruffles yra sudarytas gabių ir patyrusių chemikų, kurie išdirbo formulą specialiai paskirtą smulkintumui pleiskanų perų—ir Ruffles atlieka savo darbą.

Pamėginkit bonką! Įtrinkit truputį Ruffles į savo galvos odą kasdien apie per savaitę laiko. O kuomet pleiskanos jau išnyks, tuomet naudokite kartą nuo karto ir pleiskanos jus daugiau niekuomet nekankins! Tik 65c. už bonką. Galima gauti aptekose.

F. AD. RICHTER & CO.

104-114 So. 4th St., Brooklyn, N. Y.

“AUŠROS” 40 METŲ SUKAKTUVĖSE

(Atspauda iš “Žvaigždės”)

Štai tu, anot “Tėvynės” ir “Draugo” istorinių knygų Pirmosios Dalies įtampa:

1) “Aušros” įkurėjas apie vysk. A. Baranauską. To paties — 2) “Aušros” genezis. 3) Aušrininkai rašytojai, pasak šliupą ir Totoraitį. 4) Turcinių eilės “Aušrininkams”. 5) (J. Pranaičiūtė Apie prof. Volterį. 6) Prof. Volteris “Aušros” 40 metų sukaktuvių paminėjimui. 7) Pirmojo “Aušros” numerio ir kitų žymesnių — viso 40 puslapių fotografijos. 8) “Musų Karionių Metų” skyriuje laiškai: Dr. J. Basanavičiaus, Dr. J. Gaidžio ir S. Kušelevskio ir Dr. V. Kudirkos. Vieno Dr. Basanavičiaus laiško fotografiška fascimile (4 puslapiai). Paveikslai I-je dalyje: Namai, kur S. Daukantas gimė, Dr. Basanavičiaus namai Bulgarijoje. Dr. Basanavičius—1893 m. Vysk. A. Baranauskas, Broliai Juškevičiai: kun. Antanas ir prof. Jonas; A. J. Višteliauskas, Dr. J. Šliupas, Jurgis Mikšas, Martynas Jankus; Jubilėjinis Aušrininkų paveikslas: inž. Petras Vileišis, P. Matulionis, Dr. J. Bulota, V. Palukaitis, prel. K. Prapuolenis, J. Jablonskis, Dr. J. Basanavičius, A. Jakštas, Al. Fromas-Gužutis, kun. J. Lideikis-Mažutis, K. Sakalauskas-Vanagaitis, J. Mačys-Kekštas, Pr. Vaičaitis, prof. K. Jaunis, Petras Kriauciūnas, Peterburgo lietuvių grupėje, kun. S. Gimžauskas, prof. S. Volteris, M. Davaina Silvestravičius-Wewersys-Žaltys, prel. J. Maciulevičius-Maironis, Dr. P. Pietaris, Dr. J. Šliupas, Gerutis-kun. Balvočius, J. Adomaitis-Šernas, Dr. V. Kudirka, Vaižgantas-Tumas, Kmitas-kun. K. Urbanavičius, kun. A. Jusaitis ir Saulės kursų įkurėjas — prel. A. Olšauskas.

KAINA UŽ ABU TOMU DU DOLARIU.

Tos knygos gaunamos lietuviškų laikraščių
redakcijose ir knygynuose arba pas

**A. MILUKAS & CO.,
3654 Richmond St., Philadelphia, Pa.**

"AUŠROS" 40 METŲ SUKAKTUVĖSE

Antrosios Dalies Įtampa

1) "Aušros" Paminėjimui — Jono Kriauciūno; 2) XIX Amžiaus Pabaigos Musų Dainiai — L. Šimučio, "Garso" redakt.; 3) Ginamosios Literatūros Platintojai (su paveikslais: Vysk. M. Valančiaus, Jurgio Bieliako ir Kun. Miluko, P. Mikolainio, J. Kriauciūno, Dr. P. Matulaičio, Dr. Bagdanavičiaus, Kun. Bulvičiaus, And. Dubinsko, Kunigų: M. Miežinio, A. Vieniužio, V. Juzumavičiaus, Kl. Kozmiano, P. Šilinskio, J. Katėlos, J. Žebrio, V. Dargio, A. Staniukyno, J. Naujoko, A. Civinsko, M. Gustaičio, Duobos, J. Totoraičio, A. Jusačio, M. Šedvydžio, (Vyskupo) Jurg. Matulaičio, J. Davidavičiaus; toliau agr. Totoraičio, J. Česnos, J. Kačergio, Pr. ir A. Matulaičių, A. Daniliausko, S. Kušėlevskio, P. Mikalausko); 4) "Aušra" ir Musų Prieteliai Svetur — J. O. Širvydo, "Vienybės" redaktoriaus (su paveikslais: J. O. Širvydo, J. J. Kraševskio, K. Skirmuntaitės, L. Kondratavičiaus ir T. Norbuto); 5) Tautos Atbudimas — Kun. A. Miluko; 6) Spaudos Platinimas Dzukijoje — S. E. Vitačio, "Tėvynės" redaktoriaus; 7) Vysk. Valančiaus Intaka — Kun. N. J. Petkaus; 8) P. Mikolainio Pritvirimai; 9) "Aušros" Intaka (anot Vaižganto); 10) Amerikos Lietuvių Leidėjai — J. Pranaičiūtės, "Žvaidžės" redaktorės (su paveikslais: J. Pranaičiūtės, J. Paukščio, A. Olševskio ir kunigų: A. Miluko ir V. Varnagirio); 11) "Aušros" Pasirodymo Priežastys — Dr. Šliurpo; 12) Jurgis Bielinis (Bieliakas); 13) Ex-Prezidentas A. Smetona apie Maironį; 14) Vilkutaitis, "Amerikos Pirtyje" autorius apie Aušrą; 15) Maironio žodžiai Prie Basanavičiaus Paminklo; 16) Baigiant Darbą.

KAINA UZ ABU TOMU DU DOLARIU.

Tos knygos gaunamos lietuviškų laikraščių redakcijose ir knygynuose arba pas

A. MILUKAS & CO.,

3654 Richmond St., Philadelphia, Pa.